

รายงานการศึกษาส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชน
สมบูรณ์แบบเขตห้วยขวาง

จัดทำโดย นางพิน นพกุลสถิตย์
ตำแหน่ง นักพัฒนาสังคมชำนาญการ
สังกัด สำนักงานเขตห้วยขวาง

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้น รุ่นที่ ๒๐
สถาบันพัฒนาข้าราชการกรุงเทพมหานคร
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๗

บทสรุปผู้บริหาร

กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหลวงของประเทศ เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ สังคม การคมนาคมขนส่งการศึกษา ฯลฯ ภารกิจในความรับผิดชอบของกรุงเทพมหานครในการที่จะทำให้เป็นมหานครน่าอยู่อย่างยั่งยืน (Sustainable Metropolis) ด้วยการแก้ไขปัญหาอย่างมีระบบทุกมิติทั้งด้าน คุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันก็ดำรงรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทย และยึดมั่นแนวทางอันเกิดประโยชน์แก่ประชาชน และอยู่บนพื้นฐานแห่งความพอเพียง

สำนักงานเขตห้วยขวาง ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเขตให้สอดคล้องกับแผนพัฒนา กรุงเทพมหานครในการส่งเสริมและพัฒนาผู้นำชุมชน ประชาชน รวมทั้งภาคีเครือข่าย องค์กรภาครัฐ และเอกชน ให้มีส่วนร่วมในการสร้างแหล่งเรียนรู้ชุมชนบึงพระราม ๙ พัฒนา เป็นแหล่งเรียนรู้สมบูรณ แบบเขตห้วยขวาง ซึ่งองค์ความรู้ดังกล่าว ยังไม่มีการจัดอย่างเป็นระบบ ขาดแคลนบุคลากร ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในชุมชน มาให้บริการ รวมทั้งขาดการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุนี้ ผู้ทำรายงานจึงเห็นความจำเป็นที่จะต้องใช้ความร่วมมือจากเครือข่ายภาครัฐ เอกชน และชุมชน จัดทำฐานข้อมูลองค์ความรู้ที่โดดเด่น และเป็นที่ภาคภูมิใจของชุมชนอย่างเป็นระบบ เช่น องค์ความรู้โครงการพระราชดำริบึงพระราม ๙ องค์ความรู้โครงการบ้านมั่นคง องค์ความรู้การ ท่องเที่ยววิถีพุทธ และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

โครงการพัฒนาชุมชนตามหลัก “บวร” ที่ประสานความร่วมมือทำกิจกรรมต่างๆเพื่อ ประโยชน์แก่สังคมในลักษณะเกี่ยวข้อง เชื่อมโยงอาศัยซึ่งกันและกันระหว่าง บ้าน - วัด - โรงเรียน ได้เห็นเป็นรูปธรรม ณ ชุมชนบึงพระราม ๙ พัฒนา กล่าวคือ “บ้าน” เป็นแหล่งพำนักพักพิงของสมาชิก ในครอบครัว ซึ่งหมายถึง ชุมชนบึงพระราม ๙ พัฒนา “วัด” เป็นพุทธสถานในการฝึกอบรมตนเองของ พระสงฆ์ และเป็นที่ยศแพร่พระธรรมคำสอนในพุทธศาสนา หมายถึง วัดพระราม ๙ กาญจนาภิเษก “โรงเรียน” เป็นที่อบรมให้ความรู้แก่กุลบุตร กุลธิดาในชุมชน ทั้งบ้าน วัดและโรงเรียน ทำกิจกรรม ร่วมกันเพื่อประโยชน์ของสังคม บนหลักแห่งความพอดีและพอเพียงตามแนวพระราชดำริ เพื่อให้ชุมชน เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจ (มีแหล่งทุนโดยชุมชน) สังคม (เกิดความสัมพันธ์ที่ดีมีคุณธรรมและมีความสุข) สิ่งแวดล้อม (ที่อยู่อาศัยมั่นคง สิ่งแวดล้อมดีสาธารณูปโภคครบถ้วน) และมีวัฒนธรรม (รักษาภูมิปัญญา สืบสานวัฒนธรรมและประเพณี) โดยมีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนฯ ดังนี้

๑. เพื่อศึกษาวิธีการและแนวทางการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนบึงพระราม ๙ พัฒนาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

๒. เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน และเตรียมพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างมีระบบแบบแผน โดยมีวิธีการดำเนินงานดังนี้ ๑. แต่งตั้งคณะทำงานในการดำเนินโครงการ ๒. จัดทำแผนการดำเนินงาน ๓. ประสานดำเนินโครงการและจัดกิจกรรม ๔. กำกับติดตามการดำเนินโครงการตามแบบแผน ๕. สนับสนุนการมีส่วนร่วม ๖. ประเมินผลการดำเนินการ

วิธีการดำเนินการดังกล่าวใช้หลักการมีส่วนร่วมของชุมชนและการสร้างเครือข่ายชุมชน โดยยึดประชาชนให้เข้าร่วมคิดวิเคราะห์วางแผน ตัดสินใจร่วมดำเนินการ และร่วมติดตามประเมินผล โดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจของประชาชน และทำต่อเนื่องให้เกิดความยั่งยืน เป็นการกระจายอำนาจหรือถ่ายโอนงานให้กับชุมชนที่มีองค์กรภาครัฐ และเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดองค์ความรู้ ให้ขับเคลื่อนได้ด้วยตนเอง สำนักงานเขตห้วยขวางเป็นเพียงพี่เลี้ยงคอยติดตามผลการดำเนินงาน สร้างเครือข่ายให้คงอยู่และยั่งยืน

๑. ชื่อเรื่อง การพัฒนาแหล่งการเรียนรู้ชุมชนสมบูรณแบบเขตห้วยขวาง

๒. หลักการและเหตุผล

กรุงเทพมหานคร เป็นเมืองหลวงของประเทศ เป็นศูนย์กลางบริหารราชการแผ่นดิน เป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจ สังคม การคมนาคมขนส่ง การศึกษา ฯลฯ มีภารกิจและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ที่มีขอบเขตกว้างขวาง ภารกิจในความรับผิดชอบของกรุงเทพมหานคร ในการที่จะทำให้มหานครน่าอยู่อย่างยั่งยืน (Sustainable Metropolis) ด้วยการแก้ไขปัญหาอย่างมีระบบครอบคลุมทุกมิติทั้งด้านคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันก็ดำรงรักษาเอกลักษณ์ของความเป็นไทยในสากลเอาไว้ด้วยยึดมั่นในแนวทางอันจะเกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน และอยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง

สำนักงานเขตห้วยขวาง ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเขตห้วยขวางให้สอดคล้องกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ๑๒ ปี ระยะที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๖ - ๒๕๕๙) และแผนปฏิบัติการกรุงเทพมหานคร ประจำปี ๒๕๕๗ ยุทธศาสตร์ที่ ๔ พัฒนากทม.ให้เป็นมหานครแห่งคุณภาพชีวิตที่ดีและมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ ๒ เสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัว สังคมและสวัสดิการสังคมสงเคราะห์ (ป ๔.๒) กลยุทธ์หลัก ส่งเสริมและพัฒนาผู้นำชุมชน และประชาชน รวมทั้งภาคีด้านการพัฒนาชุมชน จึงเห็นควรศึกษาความเป็นไปได้ในการสร้างแหล่งเรียนรู้ชุมชนสมบูรณแบบเขตห้วยขวาง ณ ชุมชนบึงพระราม ๙ พัฒนา กล่าวคือ ชุมชนบึงพระราม ๙ พัฒนา เป็นตัวอย่างของชุมชนเข้มแข็งของสำนักงานเขตห้วยขวาง ที่ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อม ความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัย โครงการบึงพระราม ๙ เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการแก้ไขปัญหาน้ำเสียในเขตกรุงเทพมหานคร ด้วยวิธีทางธรรมชาติ ผสมผสานกับการใช้เครื่องกลเติมอากาศ ก่อนปล่อยน้ำที่ได้รับการบำบัดจากน้ำเน่าเสียจนกลายเป็นน้ำใสสะอาด แล้วปล่อยลงสู่คลองลาดพร้าว โครงการดังกล่าว นอกจากใช้ประโยชน์จากการบำบัดน้ำเสียแล้ว บริเวณพื้นที่โดยรอบเป็นที่อยู่อาศัยของชุมชนบึงพระราม ๙ พัฒนา จำนวน ๕๐๐ หลังคาเรือน ซึ่งตั้งถิ่นฐานก่อนที่จะมีการดำเนินโครงการบึงพระราม ๙ โดยบุกรุกที่ดินของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ จำนวน ๑๒๐ หลังคาเรือน บุกรุกที่ราชพัสดุ ๑๓๐ หลังคาเรือน โครงการดังกล่าวส่งผลให้เกิดการแก้ไขปัญหาและพัฒนาที่อยู่อาศัย ของคนในชุมชนผู้มีรายได้น้อย ยกกระดับคุณภาพชีวิต พัฒนาระบบสวัสดิการ ตลอดจนพัฒนาสิ่งแวดล้อม พัฒนาการศึกษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ตามหลัก “บวร” บ้าน - วัด - โรงเรียน โดยการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วน

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อศึกษาวิธีการและแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ชุมชนบึงพระราม ๙ พัฒนาสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

๓.๒ เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนบึงพระราม ๙ พัฒนา และเตรียมรับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นอย่างมีระบบแบบแผน

๔. เป้าหมาย

๔.๑ สร้างแหล่งเรียนรู้ชุมชนสมบูรณแบบเขตห้วยขวาง จำนวน ๑ แห่ง

๔.๒ สร้างแหล่งท่องเที่ยว ทางเลือกใหม่ การท่องเที่ยวแบบวิถีพุทธ และการท่องเที่ยวแบบธรรมชาติเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

๕. ปัจจัยความสำเร็จ

ผู้จัดทำรายงานได้วิเคราะห์กำหนดประเด็นที่เป็นจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค/ภัยคุกคาม โดยได้วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกที่มีผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานพัฒนาชุมชนบึงพระราม ๙ พัฒนา เป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชนสมบูรณแบบเขตห้วยขวาง ดังนี้

<p><u>จุดแข็ง (Strength)</u></p> <p>๑. ผู้บริหารสำนักงานเขตห้วยขวางให้ความสำคัญในการจัดตั้งชุมชนบึงพระราม ๙ พัฒนา เป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชนสมบูรณแบบเขตห้วยขวาง</p> <p>๒. ชุมชนบึงพระราม ๙ พัฒนา อยู่ในโครงการพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประชาชนในชุมชนได้รับโอกาสในการพัฒนาทางด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านอนามัย และมีการจัดระบบสวัสดิการให้คนจนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น</p> <p>๓. เจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถในการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ในชุมชนบึงพระราม ๙ พัฒนา</p> <p><u>โอกาส (Opportunity)</u></p> <p>๑. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนพร้อมให้การสนับสนุน การสร้างแหล่งเรียนรู้ชุมชนสมบูรณแบบเขตห้วยขวาง ในเชิงบูรณาการ</p> <p>๒. มีโอกาสเข้าถึงและสามารถพัฒนาแหล่งเรียนรู้</p> <p>๓. ประชาสัมพันธ์เผยแพร่แหล่งเรียนรู้ชุมชนให้เป็นที่รู้จักของคนในพื้นที่เขตและประชาชนทั่วไป</p>	<p><u>จุดอ่อน (Weakness)</u></p> <p>๑. ประชาชนในชุมชนขาดทักษะในการจัดเก็บความรู้ ประวัติชุมชน และภูมิปัญญาของชุมชนอย่างเป็นระบบ</p> <p>๒. ขาดการประสานงาน ขาดการเชื่อมภาคีเครือข่ายระหว่างหน่วยงาน และไม่มีหน่วยงานหลักเป็นศูนย์กลางในการรวบรวมองค์ความรู้ในชุมชน</p> <p><u>อุปสรรค/ภัยคุกคาม (Threat)</u></p> <p>๑. ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือ เนื่องจากปัญหาหลัก เช่น ปัญหาที่อยู่อาศัย สาธารณูปโภคในชุมชน ได้รับการแก้ไขแล้ว จึงไม่เห็นว่ามีเพิ่มเติมหรือต้องพัฒนาอะไรเพิ่มเติม</p> <p>๒. ติดตามการร้องขอ / มีพื้นฐานการศึกษาน้อย</p> <p>๓. ไม่มีเวลาว่าง / ค่าครองชีพสูง / สภาพวิถีชีวิตไม่เอื้ออำนวยต้องตื่นนอนทำงาน</p>
--	---

ผลการวิเคราะห์ SWOT พบว่าสำนักงานเขตห้วยขวางมีจุดแข็งและมีโอกาสในการพัฒนาชุมชนปีงพระราม ๙ พัฒนา เป็นแหล่งเรียนรู้สมบูรณแบบเขตห้วยขวาง กล่าวคือ ผู้บริหารสำนักงานเขตห้วยขวาง ให้ความสำคัญกับการสร้างแหล่งเรียนรู้ชุมชน เป็นศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลข่าวสารของชุมชนที่จะนำไปสู่การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้สำหรับประชาชนในชุมชน เป็นแหล่งเสริมสร้างโอกาสในการเรียนรู้ การถ่ายทอด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การสืบทอดภูมิปัญญา อีกทั้งเป็นแหล่งบริการชุมชนด้านต่างๆ เช่น การจัดกิจกรรม ที่สอดคล้องกับความต้องการเรียนรู้ของชุมชน โดยดำเนินกระบวนการเรียนรู้ เพื่อวิถีชีวิตของคนในชุมชน เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ก่อให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ มุ่งพัฒนาแบบพึ่งพาตนเอง เป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชนที่ดำเนินการโดยประชาชน และเพื่อประชาชน ก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนที่ยั่งยืน

ด้านจุดอ่อนและอุปสรรคในการดำเนินงาน คือประชาชนขาดความสัมพันธ์ และความร่วมมือในการดำเนินงาน เนื่องจากได้รับโอกาสในการพัฒนาทางด้านกายภาพ สิ่งแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านอนามัย และได้รับการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงไม่เห็นความสำคัญในการที่จะต้องพัฒนาด้านอื่นๆ ดังนั้น จึงต้องสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยนำแนวคิดการสร้างแหล่งเรียนรู้ชุมชน เข้าเวทีประชุมประชาคมของชาวชุมชน เผยแพร่ความคิด โน้มน้าวสร้างการยอมรับ และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และให้เป็นไปตามกำลังที่ชุมชนจะสามารถดำเนินการได้ อีกทั้งให้มีขอบเขต และลักษณะตามความเห็นของชุมชน โดยมีผู้แทนชุมชน ในรูปแบบคณะกรรมการร่วมกันวางแผน และดำเนินการตามแผนฯ ยุทธศาสตร์ที่ได้ร่วมกันกำหนดเพื่อระดมพลังให้เกิดการเรียนรู้และบริหารจัดการให้แหล่งเรียนรู้ชุมชนดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมข้างต้น ผู้จัดทำรายงานเสนอให้นำแนวคิด และทฤษฎีที่จะส่งผลให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินการได้ ดังนี้

๕.๑ แนวคิดการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ มีแนวคิดในการพัฒนาชุมชนในอดีต มีความเชื่อเบื้องต้นว่าประชาชนส่วนใหญ่ในชนบทของประเทศ ยังล้าหลังด้อยการศึกษา ขาดจิตสำนึกในการพัฒนาท้องถิ่นมีฐานะยากจน ภาครัฐจำเป็นต้องผลักดันนโยบายและทรัพยากร ตั้งแต่ทิศทางการพัฒนา วิธีการทำงาน ความรู้ การบริหารจัดการ ฯลฯ เข้าไปสู่ชุมชน ในลักษณะของการพัฒนาจากบนลงล่าง (Top Down) ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วประชาชนส่วนใหญ่ในชนบทเป็นผู้มีความคิด มีความรู้ มีประสบการณ์ มีจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนและสามารถพึ่งตนเองได้แล้วในระดับหนึ่ง จากความจริงที่มีอยู่ ทำให้หลายหน่วยงานปรับแนวคิดในการพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงโดยยึดหลักการพัฒนาจากล่างขึ้นบน (Bottom up) ให้ชุมชนเป็นผู้คิด และมีส่วนร่วมในการทำงานตั้งแต่เริ่มกำหนดนโยบาย จนสิ้นสุดขั้นตอนในการติดตามประเมินผล การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ หรือ การพัฒนาที่เน้นให้สมาชิกชุมชนรู้จักวิเคราะห์ด้วยเหตุด้วยผล และใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหาที่มีศักยภาพในด้านต่างๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ประสานความร่วมมือที่มีอยู่แล้วภายในชุมชนและความรู้ทางด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ จากภายนอกผสมผสานเข้าด้วยกัน โดยยึดพื้นที่และความต้องการของชุมชนเป็นหลัก หน่วยงานภาครัฐและองค์การพัฒนาเป็นผู้มีบทบาทในการประสานและผลักดัน กระบวนการมีส่วนร่วม ส่งผลต่อการพัฒนาในระยะยาวและยั่งยืนมากกว่า

๕.๒ หลักการและกระบวนการพัฒนาชุมชน

๕.๒.๑ การศึกษาชุมชน เพื่อทราบความต้องการต่างๆ ของชุมชน ทราบปัญหาชุมชน
ทุนทางสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานต่างๆ กับชุมชน ชนบทธรรมนิยมประเพณี เจตนาคติ
ความเชื่อถือซึ่งจะหาทางสนับสนุน ปรับปรุง ส่งเสริมให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น

๕.๒.๒ การวิเคราะห์ปัญหาชุมชน ได้แก่ ปัญหาที่ชุมชนสามารถแก้ไขได้เอง และปัญหา
ที่ชุมชนไม่สามารถแก้ไขได้เองต้องขอความช่วยเหลือจากภายนอกชุมชน

๕.๒.๓ การจัดลำดับความต้องการและปัญหาชุมชน ทำให้ทราบว่าปัญหาใดชุมชน
เดือดร้อนมากที่สุด และต้องรับแก้ไขก่อนปัญหาอื่นเป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหา
ของชุมชน

๕.๒.๔ การวางแผนหรือการวางโครงการในงานพัฒนาชุมชน ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของ
ความต้องการของประชาชนในชุมชน และปฏิบัติงานอย่างมีระบบแบบแผน

๕.๒.๕ วิธีดำเนินงานมีแผนในการปฏิบัติงานประกอบโครงการ เพื่อพิจารณาวิเคราะห์
และตรวจสอบพบว่า มีข้อบกพร่องต้องปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องและเหมาะสม ก่อนดำเนินการ
ตามโครงการต่อไป

๕.๒.๖ การควบคุมและติดตามผลการดำเนินงานเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมาย

๕.๒.๗ การประเมินผลเป็นการควบคุมการปฏิบัติงานให้สามารถดำเนินงานได้อย่าง
มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

สรุปได้ว่าการนำแนวคิดการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้และหลักการและ
กระบวนการพัฒนาชุมชน มาเป็นข้อมูลในการประเมินปัจจัยสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกมาใช้
นั้น ประชาชนรวมตัวกันร่วมคิด ร่วมกำหนดแนวทางและกิจกรรมของการพัฒนาชุมชนยึดหลักการ
พัฒนาตนเอง โดยคำนึงถึงศักยภาพ ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งถือเป็น
ทุนทางสังคมในชุมชนเป็นหลัก จะสามารถแก้ไขปัญหาของคนในชุมชนร่วมกัน และชุมชนสามารถสร้าง
เครือข่ายในการพัฒนาชุมชนแบบบูรณาการ ประสานความร่วมมือกันกับทุกภาคส่วนได้อย่าง
มีประสิทธิภาพ

ปัจจัยในการพิจารณาที่นำมาวิเคราะห์หาความสำเร็จขององค์กรชุมชนในการ
ดำเนินงานตามหลัก ๔ m

ปัจจัยด้านคน / บุคลากร

๑. คณะกรรมการบริหารเหล่าเรียนรู้อื่นๆ และคณะที่ปรึกษา ประกอบด้วยผู้อำนวยการเขตห้วยขวาง ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต สภาองค์กรชุมชน ผู้แทนเครือข่าย องค์กรภาครัฐและเอกชนฯ ให้ความสำคัญในการสร้างเครือข่าย จัดทำระเบียบข้อบังคับ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้อื่นๆ อย่างเป็นรูปธรรม

๒. ประธานชุมชน กรรมการชุมชน ผู้สูงอายุ ประชาชนชาวบ้านกลุ่มเครือข่ายต่างๆ ในชุมชน และผู้เกี่ยวข้องมีความตั้งใจ เสียสละ และเล็งเห็นความสำคัญของการร่วมมือ ร่วมใจในการส่งเสริมจัดตั้งรวบรวมองค์ความรู้ต่างๆ ในชุมชน เพื่อเผยแพร่ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ให้คนในชุมชน และประชาชนทั่วไปได้ศึกษา

ปัจจัยด้านงบประมาณ

๑. คณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้อื่นๆ และคณะที่ปรึกษาให้การสนับสนุนงบประมาณประจำปีและประมาณจากการบริจาคในการสร้าง/ปรับปรุงแหล่งเรียนรู้อื่นๆ

๒. เครือข่ายภาคเอกชน Corporate Social Responsibility : CSR ให้การสนับสนุนงบประมาณ วัสดุ-อุปกรณ์

ปัจจัยด้านวัสดุ-อุปกรณ์-สถานที่

๑. ในชุมชนมีสถานที่ ที่สามารถจัดตั้งเป็นศูนย์เรียนรู้อื่นๆ บริเวณอาคารศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งเป็นอาคารอเนกประสงค์ ๒ ชั้น โดยปรับปรุงบริเวณห้องชั้นล่างเป็นศูนย์เรียนรู้อื่นๆ

๒. การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ความรู้ การแจ้งข้อมูลข่าวสารโดยการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายในชุมชน บอร์ดประชาสัมพันธ์ ไปสเตอร์ แผ่นพับ สื่อออนไลน์ กลุ่มเครือข่ายชุมชนเขตห้วยขวาง วิทยุชุมชนร่วมด้วยช่วยกัน เป็นต้น

ปัจจัยด้านบริหารจัดการ

๑. มีการจัดตั้งคณะกรรมการระดับเขต โดยมีผู้อำนวยการเขตห้วยขวางเป็นประธานกรรมการ ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต หัวหน้าฝ่ายทุกฝ่าย ผู้นำชุมชน กลุ่มเครือข่ายชุมชนที่มาจากภาคีคัดเลือกและเสนอชื่อเป็นคณะกรรมการ และมีหน่วยงานภาครัฐ-เอกชน องค์กร เป็นที่ปรึกษา โดย หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชน เป็นเลขานุการและนักพัฒนาสังคมชำนาญการ เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

๒. คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง ดำเนินการจัดประชุมและวางแผนดำเนินการอบรม ให้ความรู้ หรือไปศึกษาดูงานศูนย์เรียนรู้อื่นๆ ที่ประสบผลสำเร็จ แล้วนำมาเป็นแบบอย่าง ในการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้อื่นๆ แบบเป็นรูปธรรมต่อไป

๖. ภารกิจที่ดำเนินการ

จากการวิเคราะห์ และหลักการต่างๆที่กล่าวมาแล้ว ผู้จัดทำรายงาน เห็นว่าการดำเนินงานพัฒนาชุมชนบึงพระราม ๙ พัฒนา เพื่อให้เป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน สามารถดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย ได้ดังนี้

๖.๑ ขั้นเตรียมการ

๖.๑.๑ ขอความเห็นชอบแผนงาน และเสนอแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการสร้างแหล่งเรียนรู้ชุมชนสมบูรณ์แบบเขตห้วยขวาง คณะทำงานประกอบด้วย ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขตห้วยขวาง เป็นประธานกรรมการ หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ เป็นกรรมการ นักพัฒนาสังคมชำนาญการ เป็นเลขานุการ คณะทำงาน มีหน้าที่ศึกษาข้อมูลชุมชนและแนวทางในการปฏิบัติงาน และสรุปเป็นแผนปฏิบัติการ (Action Plan) เสนอต่อผู้บริหารเขตห้วยขวาง โดยจัดประชุมคณะทำงาน ทุกวันศุกร์ จำนวน ๔ ครั้ง

๖.๒ ขั้นดำเนินการ

๖.๒.๑ แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการ โดยมีผู้อำนวยการเขต เป็นประธานกรรมการ หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ เป็นกรรมการและเลขานุการ นักพัฒนาสังคมชำนาญการ เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ เครือข่ายที่เกี่ยวข้อง และผู้แทนจากชุมชน มีหน้าที่ให้ความเห็นชอบ อนุมัติแผนการปฏิบัติงานสนับสนุนงบประมาณ และแต่งตั้งผู้มีความรู้ ความเหมาะสมเป็นที่ปรึกษา หรือคณะทำงาน ฝ่ายต่างๆ

๖.๒.๒ จัดประชุมเพื่อแต่งตั้งคณะทำงานย่อย ฝ่ายรวบรวมภาคีความรู้ด้านต่างๆ และจัดทำแผนปฏิบัติงานร่วมกันเป็นแผนดำเนินงานพัฒนาองค์ความรู้ด้านโครงการบึงพระราม ๙ แผนดำเนินการโครงการท่องเที่ยววิถีพุทธและท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม โครงการบ้านมั่นคง เป็นต้น กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ ภารกิจของหน่วยงาน และประชุมอย่างต่อเนื่องเพื่อติดตามผลการดำเนินงาน

๖.๒.๓ เสนอแผนปฏิบัติงานของคณะทำงานรวบรวมองค์ความรู้ด้านต่างๆ แก่คณะกรรมการอำนวยการ

๖.๒.๔ จัดอบรมให้ความรู้แก่แกนนำชุมชน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนาทักษะ โดยหลักสูตรเหมาะสมกับความต้องการของชุมชน จัดให้มีทรัพยากรเครือข่ายที่มีความรู้ และความเชี่ยวชาญมาให้ความรู้เพิ่มเติม

๖.๒.๕ จัดพิธีเปิดแหล่งเรียนรู้ชุมชนสมบูรณ์แบบเขตห้วยขวางเพื่อฝึกทักษะ และทดลองปฏิบัติจริง

๖.๓ ชั้นหลังดำเนินการ

๖.๓.๑ คณะทำงานจัดประชุมสรุปผลการดำเนินงานแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

๖.๓.๒ คณะทำงานติดตามผลการดำเนินงานของแกนนำองค์ความรู้ด้านต่างๆ จากกิจกรรมในพิธีเปิดแหล่งเรียนรู้ชุมชนฯ

๖.๓.๓ รายงานผลการดำเนินงาน ต่อคณะกรรมการอำนวยการ และนำผลการเรียนรู้ที่ได้ไปใช้ในการวางแผนดำเนินงานร่วมกันต่อไป

๖.๓.๔ คณะกรรมการอำนวยการมอบหมายให้ คณะกรรมการบริหารแหล่งเรียนรู้ชุมชนฯ โดยมีแกนนำชุมชน เป็นประธานและเลขานุการ องค์กรเครือข่าย เป็นกรรมการ มีหน้าที่พัฒนาองค์ความรู้ ให้คำแนะนำเป็นที่ปรึกษาและบริหารแหล่งเรียนรู้ฯ โดยกำหนดให้มีการประชุมทุกเดือน และรายงานผลการประชุมให้คณะกรรมการอำนวยการทราบ

๗. ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

๗.๑ สำนักงานเขตห้วยขวาง

๗.๒ สภาวัฒนธรรมเขตห้วยขวาง

๗.๓ ประชาคมเขตห้วยขวาง

๗.๔ สภาองค์กรชุมชน

๗.๕ ประธานชุมชนเขตห้วยขวาง

๗.๖ สำนักงานทรัพย์สินฯ

๗.๗ กรมธนารักษ์

๗.๘ ผู้แทนชุมชนบึงพระราม ๙ พัฒนา

๗.๙ หัวหน้าฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ

๗.๑๐ นักพัฒนาสังคมชำนาญการ

๗.๑๑ สำนักพัฒนาสังคม กรุงเทพมหานคร

๗.๑๒ สำนักสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร

๗.๑๓ สำนักการระบายน้ำ กรุงเทพมหานคร

๗.๑๔ สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

๗.๑๕ การทางพิเศษแห่งประเทศไทย

๗.๑๖ กรมประมง

๗.๑๗ หน่วยงานภายนอก เช่น สถานีตำรวจนครบาลวังทองหลาง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เป็นต้น

๘. ระยะเวลาการดำเนินการ

ระหว่างเดือนมิถุนายน ๒๕๕๗ – พฤษภาคม ๒๕๕๘

๙. แนวทางการประเมิน

๙.๑ ตัวชี้วัดความสำเร็จ

๙.๑.๑ เกิดแหล่งเรียนรู้สมบูรณแบบเขตห้วยขวาง ณ ชุมชนบึงพระราม ๙ พัฒนา

๙.๑.๒ เกิดเครือข่ายการทำงานภาครัฐ เอกชน และชุมชน

๙.๑.๓ ประชาชนเกิดความพึงพอใจร้อยละ ๘๐

๙.๒ เครื่องมือที่ใช้ประเมินผล

๙.๒.๑ การประเมินความพึงพอใจของประชาชนโดยใช้แบบประเมินความพึงพอใจประกอบด้วย ข้อมูลส่วนตัว การแก้ไขปัญหาของชุมชนโดยชุมชน และการแก้ไขปัญหาโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๑๐. ข้อเสนอแนะ

ระดับนโยบาย

๑. การกระจายอำนาจหรือการถ่ายโอนงานให้กับชุมชน / เครือข่ายชุมชนที่มีองค์กรภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์ความรู้ให้สามารถขับเคลื่อนได้ด้วยตนเอง สำนักงานเขตห้วยขวางเป็นเพียงพี่เลี้ยงคอยติดตามผลการดำเนินงาน สร้างเครือข่ายให้คงอยู่และยั่งยืน

๒. กรุงเทพมหานคร ประหยัดงบประมาณในการศึกษาดูงาน ไม่ต้องเดินทางไปนอกพื้นที่หรือต่างจังหวัด

ระดับปฏิบัติการ

๑. ควรมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในพื้นที่และประชาชนทั่วไปได้รับทราบว่าในพื้นที่เขตห้วยขวางจัดตั้งแหล่งเรียนรู้ชุมชน สามารถมาศึกษาหาความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ตลอดจนเป็นทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยววิถีพุทธ และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และมีเครือข่ายการทำงาน เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

๒. เป็นการต่อยอด ธุรกิจชุมชน และสร้างรายได้ให้กับชุมชน กลุ่มแม่บ้านสามารถนำผลิตภัณฑ์หรือของที่ระลึกมาจำหน่าย

๓. สร้างกลุ่มแกนนำรุ่นใหม่ให้ทำงานร่วมกับแกนนำหลักที่สูงอายุ ได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่ลูกหลานให้ทำงานชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง และเยาวชนได้มีเวทีแสดงออกถึงความสามารถ เช่น กลุ่มดนตรีไทย กลุ่มมัคคุเทศก์น้อยแนะนำองค์ความรู้ในชุมชน เป็นต้น

แผนปฏิบัติการ (Action Plan) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนสมบูรณแบบเขตห้วยขวาง ร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง

รายละเอียดขั้นตอน	มี.ย. ๕๗	ก.ค. ๕๗	ส.ค. ๕๗	ก.ย. ๕๗	ต.ค. ๕๗	พ.ย. ๕๗	ธ.ค. ๕๗	ม.ค. ๕๘	ก.พ. ๕๘	มี.ค. ๕๘	เม.ย. ๕๘	พ.ค. ๕๘	มี.ย. ๕๘	ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
ขั้นเตรียมการ ๑. ขอความเห็นชอบแผนงาน/ เสนอแต่งตั้งคณะทำงาน	↔													ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ	
ขั้นดำเนินการ ๒. แต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการ และคณะทำงาน		↔												ฝ่ายพัฒนาชุมชนฯ	
๓. จัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาองค์ความรู้ โดยแต่งตั้งคณะทำงานปฏิบัติการ			↔											คณะทำงาน	
๔. เสนอขออนุมัติแผนปฏิบัติการรวบรวม องค์ความรู้ในการดำเนินงาน				↔										คณะทำงาน	
๕. จัดประชุมคณะทำงานเพื่อจัดทำ แผนปฏิบัติงาน					↔									คณะทำงาน	
๖. จัดอบรมให้ความรู้ แก่นำชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้อง						↔								คณะทำงาน	
๗. พิธีเปิดแหล่งเรียนรู้								↔						คณะทำงาน	

แผนปฏิบัติการ (Action Plan) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชนสมบูรณ์แบบเขตห้วยขวาง ร่วมกับผู้เกี่ยวข้อง

รายละเอียดขั้นตอน	มิ.ย. ๕๗	ก.ค. ๕๗	ส.ค. ๕๗	ก.ย. ๕๗	ต.ค. ๕๗	พ.ย. ๕๗	ธ.ค. ๕๗	ม.ค. ๕๘	ก.พ. ๕๘	มี.ค. ๕๘	เม.ย. ๕๘	พ.ค. ๕๘	มิ.ย. ๕๘	ผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
ขั้นหลังดำเนินการ															
๑. ติดตามผลการดำเนินงานของแกนนำชุมชน จากกิจกรรมในพิธีเปิดแหล่งเรียนรู้									↔					คณะกรรมการ	
๒. จัดประชุมสรุปผลการดำเนินงาน แลกเปลี่ยนความคิดเห็น										↔				คณะกรรมการ	
๓. ประชุมรายงานผลต่อคณะกรรมการ อำนวยการ											↔			คณะกรรมการ	
๔. แต่งตั้งคณะกรรมการบริการแหล่งเรียนรู้ฯ												↔		คณะกรรมการ บริหารแหล่งเรียนรู้ฯ	

ภาคผนวก

กำหนดการพิธีเปิดแหล่งเรียนรู้ชุมชนสมบูรณ์แบบเขตห้วยขวาง
ณ แหล่งเรียนรู้ชุมชนบึงพระราม ๙ พัฒนา
สำนักงานเขตห้วยขวาง

เวลา ๐๘.๐๐ – ๐๘.๓๐ น.	- ลงทะเบียน - แขกผู้มีเกียรติเดินทางมาถึงโดยพร้อมเพรียงกัน
๐๘.๓๐ – ๐๙.๓๐ น.	- ปาฐกถาธรรม พิเศษ เรื่อง ตามรอยพระยุคลบาล “บวร” โดยพระ ธรรมบัณฑิตเจ้าอาวาสวัดพระราม ๙ กาจนานิกะ
๐๙.๓๐ – ๑๒.๐๐ น.	- การแสดงรำอวยพร - ประธานชุมชนกล่าวรายงาน - ผู้อำนวยการเขตห้วยขวางกล่าวตอบและเปิดผ้าแพรคลุมป้าย พร้อมถ่ายภาพร่วมกับแขกผู้มีเกียรติ - ประธานในพิธีพร้อมแขกผู้มีเกียรติเยี่ยมชมกิจกรรมแหล่งเรียนรู้ ชุมชนฯประกอบด้วย นิทรรศการเฉลิมพระเกียรติโครงการอัน เนื่องมาจากพระราชดำริ การฉายวีดิทัศน์ สาธิตการฝึกอาชีพ การจำหน่ายสินค้า OTOP เขตห้วยขวาง การแสดงดนตรีกลุ่ม เยาวชน เป็นต้น
๑๒.๐๐ น.	- รับประทานอาหารร่วมกัน

